

23. Lefaucheur JP, Antal A, Ayache SS, Benninger DH, Brunelin J, Cogiamanian F, et al. Evidence-based guidelines on the therapeutic use of transcranial direct current stimulation (tDCS). *Clin Neurophysiol.* 2017 Jan;128(1):56-92. doi: <https://doi.org/10.1016/j.clinph.2016.10.087>

24. van 't Wout-Frank M, Shea MT, Larson VC, Greenberg BD, Philip NS. Combined transcranial direct current stimulation with virtual reality exposure for posttraumatic stress disorder: Feasibility and pilot results. *Brain Stimul.* 2019 Jan-Feb;12(1):41-3. doi: <https://doi.org/10.1016/j.brs.2018.09.011>

25. Kan RLD, Zhang BBB, Zhang JJQ, Kranz GS. Non-invasive brain stimulation for posttraumatic stress

disorder: a systematic review and meta-analysis. *Transl Psychiatry.* 2020 May 28;10(1):168.

doi: <https://doi.org/10.1038/s41398-020-0851-5>

26. Üstün TB, Kostanjsek N, Chatterji S, Rehm J, editors. *Measuring Health and Disability. Manual for WHO Disability Assessment Schedule (WHODAS 2.0).* 1.Disability evaluation. 2.Health status. 3.Human development. 4.Classification. 5.Manuals. I. World Health Organization; 2010. 88 p. ISBN 9789241547598 (NLM classification: W 15)

27. Golovanova I, Bielikova I. [Fundamentals of medical statistics]. Poltava; 2017. 113 p. Ukrainian.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2023;
затверджена до публікації 11.09.2024

УДК 378.091.212.2:616-085-036.82:331.54-05

<https://doi.org/10.26641/2307-0404.2024.3.313675>

С.В. Захаров,
О.Б. Неханевич,
О.О. Русакова,
О.В. Смольянова*

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПОРТРЕТ ВСТУПНИКА Й ОСНОВНІ МОТИВИ ВИБОРУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ»

Дніпровський державний медичний університет
вул. Володимира Вернадського, 9, Дніпро, 49044, Україна
Dnipro State Medical University
Volodymyra Vernadskoho str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
*e-mail: smolyanova.ukr@gmail.com

Цитування: *Медичні перспективи.* 2024. Т. 29, № 3. С. 183-192

Cited: *Medicni perspektivi.* 2024;29(3):183-192

Ключові слова: анкетування вступників, вибір професії, мотивація, терапія та реабілітація, фізична терапія, ерготерапія, медична освіта

Key words: applicants survey, career choice, motivation, therapy and rehabilitation, physical therapy, occupational therapy, medical education

Реферат. Соціально-демографічний портрет вступника й основні мотиви вибору спеціальності «Терапія та реабілітація». Захаров С.В., Неханевич О.Б., Русакова О.О., Смольянова О.В. Реабілітація та психологічна допомога, потреби в яких через російську збройну агресію будуть тривалими та дедалі більшими, стають найактуальнішими питаннями сьогодення. З 2023 року в Україні розширено Програму медичних гарантій у частині реабілітаційної допомоги, збільшено обсяги державного замовлення на підготовку бакалаврів та магістрів за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація». Загальновідомо, що якість підготовлених закладами вищої освіти фахівців значною мірою залежить від мотивів, що зумовлюють вибір професії. Знання про соціально-демографічний статус студента, його мотивацію стати фахівцем з фізичної терапії, ерготерапії можуть допомогти зрозуміти майбутні виклики та можливості подальшого розвитку професії, розробити

стратегію просування цього фаху на ринку освітніх послуг для заохочення більшої кількості вступників до вибору спеціальності 227 «Терапія та реабілітація». Метою дослідження було складання соціально-демографічної характеристики вступника на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», вивчення мотиваційних складових вибору фаху та встановлення значущих для формування мотивації чинників. Для реалізації поставленої мети проведено добровільне анонімне анкетування 39 вітчизняних вступників, яких було зараховано на навчання для здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» в Дніпровському державному медичному університеті. Визначено, що контингент вступників представлений переважно особами 16-18 років (74%) з активною життєвою позицією (90%), які добре обізнані зі специфікою професії медичної галузі (62%), мають попередній особистий/професійний контакт із фізичною терапією, ерготерапією (78%). Вибір майбутнього фаху здебільшого є самостійним (84%), усвідомленим, визначається балансом факторів внутрішньої та зовнішньої мотивації, здійснюється за один – два роки до вступу на навчання для здобуття вищої освіти (72%). Основними мотивами вибору спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» при розумінні її затребуваності в умовах сьогодення (82%) є «зацікавленість медичною наукою» (95%), «бажання допомагати іншим» (95%), «можливість отримати престижну професію» (90%), «можливість гарантованого працевлаштування» (90%) та «матеріальна зацікавленість/фінансова незалежність» (87%). Майбутні фахівці усвідомлюють важливість контрольованого отримання знань та умінь (90%), необхідність щоденної самостійної роботи (80%), мають намір здобувати практичний досвід під час навчання (95%), прагнуть досягти професіоналізму (59%), удосконалити навички спілкування (31%), розвинути витривалість (31%), наполегливість (28%) та емпатію (28%). Переважна більшість вступників на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» цілеспрямована, високо мотивована та готова до наполегливого навчання, що є запорукою формування компетентного конкурентоспроможного фахівця.

Abstract. Socio-demographic portrait of the applicant and the main motives for choosing the "Therapy and rehabilitation" speciality. Zakharov S.V., Nekhanevych O.B., Rusakova O.O., Smolianova O.V. Rehabilitation and psychological support are becoming today's most urgent issues due to Russian armed aggression. These needs will be long-lasting and increasingly significant. Since 2023, the Program of Medical Guarantees in Ukraine has been expanded regarding rehabilitation assistance. Additionally, volumes of the state-commissioned training of bachelors and masters in the speciality of "Therapy and rehabilitation" have been increased. It is well known that the quality of specialists trained by higher educational institutions largely depends on the motives behind the career choice. Knowledge about a student's socio-demographic status and his/her motivations to become a physical therapy and occupational therapy specialist can help understand future challenges and opportunities for the profession's development. This information can aid in elaborating strategies to promote the profession in the educational services market and to attract more applicants to choose the speciality 227 "Therapy and rehabilitation". The research aimed to compose the socio-demographic characteristics of the applicant for training in the speciality 227 "Therapy and rehabilitation", to investigate the motivational aspects of career choice and to establish the factors significant for motivation formation. To achieve this goal, a voluntary anonymous survey of 39 domestic applicants enrolled to complete the bachelor's degree program in speciality 227 "Therapy and rehabilitation" at Dnipro State Medical University was conducted. It was determined that the contingent of applicants is represented mainly by persons aged 16-18 (74%) with an active life position (90%). Additionally, most are familiar with the specifics of medical professions (62%) and have had previous personal or professional contact with physical therapy and occupational therapy (78%). The future career decision was mostly independent (84%), conscious, and influenced by the balance of internal and external motivational factors. It was typically made one to two years before taking degree course (72%). The primary motives for choosing the speciality 227 "Therapy and rehabilitation" while understanding its demand in today's conditions by applicants (82%) were "interest in medical science" (95%), "the desire to help others" (95%), "the opportunity to obtain a prestigious profession" (90%), "possibility of guaranteed employment" (90%) and "material interest/financial independence" (87%). Future specialists are aware of the importance of controlled acquisition of knowledge and skills (90%), the need for daily independent work (80%), and the significance of gaining practical experience during training (95%). They aim to achieve professionalism (59%), enhance communication skills (31%), build endurance (31%), and cultivate persistence (28%) and empathy (28%). Most applicants entering the speciality 227 "Therapy and rehabilitation" are goal-oriented, highly motivated, and prepared for rigorous study, which is the key to developing into competent and competitive specialists.

Повномасштабна військова російська агресія проти України стала великим викликом для національної системи охорони здоров'я. Оскільки одним з головних пріоритетів Міністерства охорони здоров'я України є повернення громадян до повноцінного, активного життя, найактуальнішими питаннями сьогодення стають реабілітація та психологічна допомога, потреби в яких будуть тривалими та дедалі більшими [1].

Високий попит на реабілітаційні послуги пояснюють як зростання кількості ушкоджень серед військових та цивільних, що спричинені безпосередніми діями ворога, так і більш тяжким перебігом захворювань та інвалідизацією населення через перешкоди в доступі до основних медичних послуг під час воєнного стану [1, 2, 3, 4]. Загальновідомо, що поширеність фізичних та психічних розладів є більш високою серед

військових через фізично важкий і часто травматичний характер військової служби [4].

З огляду на виклики сучасності, у 2023 році Національною службою здоров'я України та Міністерством охорони здоров'я України Програму медичних гарантій, що запроваджена в Україні, з метою впорядкування надання послуг в сфері охорони здоров'я, розширено новими пакетами «Реабілітаційна допомога дорослим та дітям в стаціонарних умовах» та «Реабілітаційна допомога дорослим та дітям в амбулаторних умовах» [5]. Зважаючи на те, що попит на фахівців, які будуть займатися відновленням постраждалих військових та цивільних осіб, найближчим часом значно зросте, Кабінетом Міністрів України було збільшено обсяги державного замовлення на підготовку бакалаврів та магістрів за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» [6].

Водночас слід пам'ятати, що разом з кількістю підготовлених закладами вищої освіти (ЗВО) фахівців важливе значення має їх якість, яка залежить – серед інших факторів – і від мотивів, що зумовлюють вибір професії. На думку Т. Vonsaksen, знання про студента, його соціально-демографічний статус, мотивацію стати ерго-терапевтом і зусилля, які він готовий докладати до навчання, можуть допомогти зрозуміти майбутні виклики та можливості подальшого розвитку професії [7]. Крім того, обізнаність із факторами, що впливають на процес ухвалення рішень при виборі майбутньої кар'єри, дає змогу розробити стратегію просування цього фаху на ринку освітніх послуг для заохочення більшої кількості вступників до вибору спеціальності 227 «Терапія та реабілітація».

Мета дослідження – скласти соціально-демографічну характеристику вступника на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», вивчити мотиваційні складові вибору фаху та встановити значущі для формування мотивації чинники.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для реалізації поставленої мети проведено одноцентрове крос-секційне вибіркове дослідження під час вступної кампанії в Дніпровському державному медичному університеті. Основним методом збору матеріалу було анкетування учасників дослідження. Запрошення взяти участь в опитуванні отримали вітчизняні вступники, яких було зареєстровано на навчання для здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» незалежно від джерела фінансування. Учасникам дослідження було запропоновано заповнити розміщений на платформі Google Forms (Alphabet Inc.) опитувальник. Основою опитувальника стала анкета, що розроблена нами у 2022 році для вивчення

мотивації до вибору професії лікаря [8]. З огляду на специфіку спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», її актуальність, особливості навчання та проведення вступної кампанії в умовах воєнного стану, анкету було доповнено низкою питань. Лист із запрошенням взяти участь у дослідженні та посиланням на опитувальник надсилався потенційним респондентам електронною поштою. Усі адресати були проінформовані про анонімність опитування, добровільність участі в ньому, мету дослідження та спосіб використання отриманих даних. Дослідження було схвалено комісією з питань біомедичної етики Дніпровського державного медичного університету (протокол № 20 від 19.06.2024) та проведено відповідно до принципів, викладених у Гельсінській декларації «Етичні принципи медичних досліджень за участю людей» та «Загальній декларації про біоетику та права людини (ЮНЕСКО)».

Статистичне оброблення результатів дослідження проводилася з використанням пакету STATISTICA 6.1 (№ AGAR909E415822FA, StatSoft Inc.). Візуалізацію отриманих даних здійснювали за допомогою засобів LibreOffice. Неперервні величини вказано як медіана з показниками першого та третього квантилів [25; 75], категорійні – як кількість опитаних (n) та їх відсотковий склад у групі дослідження. Для визначення вірогідності відмінностей між групами застосовували критерій χ^2 Пірсона (включно з поправкою Сйтса) або точний критерій Фішера. Для оцінки зв'язку між номінальними ознаками використовувався коефіцієнт асоціації (ϕ). Усі тести були двосторонніми, і результати вважалися значущими при $p < 0,05$ [9].

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

В опитуванні взяли участь 39 вступників, зокрема 25 жінок (64%) та 14 чоловіків (36%). Середній вік учасників дослідження становив 17 [17; 18] років з діапазоном від 16 до 35 років і значуще не відрізнявся в респондентів жіночої та чоловічої статі ($p=0,69$). Майже 85% опитаних вступників мешкали в містах. Більшість учасників дослідження здобула повну загальну середню освіту в рік вступу – 74%. Отримали можливість навчатися за кошти державного бюджету 79% респондентів.

Серед опитаних 36% вибрали спеціальність більше ніж 2 роки тому, стільки ж – протягом останнього року. Водночас значна частина вступників (28%) визначилась із майбутнім фахом за декілька місяців до початку вступної кампанії.

Щодо питання підготовки до вступних випробувань, то респондентам була надана можливість вибрати декілька опцій під час відповіді. За результатами дослідження, вступники готувались здебільшого самостійно – 64%. Водночас 49% респондентів відповіли, що додатково брали приватні

індивідуальні уроки з конкурсних предметів, 15% – відвідували підготовчі курси, 8% опитаних поєднували самопідготовку, заняття з репетиторами та навчання на підготовчих курсах. І лише 10% вступників визнали, що їм вистачило шкільної підготовки.

Більшість учасників нашого дослідження мала активну життєву позицію під час шкільного навчання. Так, 64% опитаних брали участь в олімпіадах зі шкільних предметів, 5% – були учасниками конкурсу робіт Малої академії наук

України (МАН). У спортивних змаганнях брали участь 49% респондентів, причому вступники чоловічої статі достовірно частіше ставали учасниками змагань, ніж вступники жіночої статі (71% проти 36%, $p=0,048$). Водночас 10% опитаних визнали, що не були учасниками жодних заходів під час шкільного навчання (рис. 1).

Серед улюблених занять та захоплень 79% учасників дослідження вибрали активні види – спорт та/або танці (рис. 2).

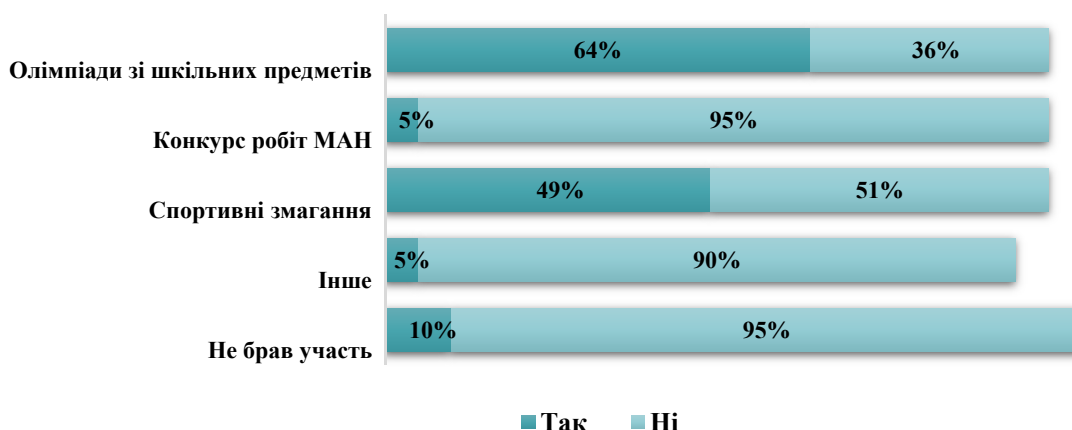

Рис. 1. Участь вступників у змаганнях та конкурсах

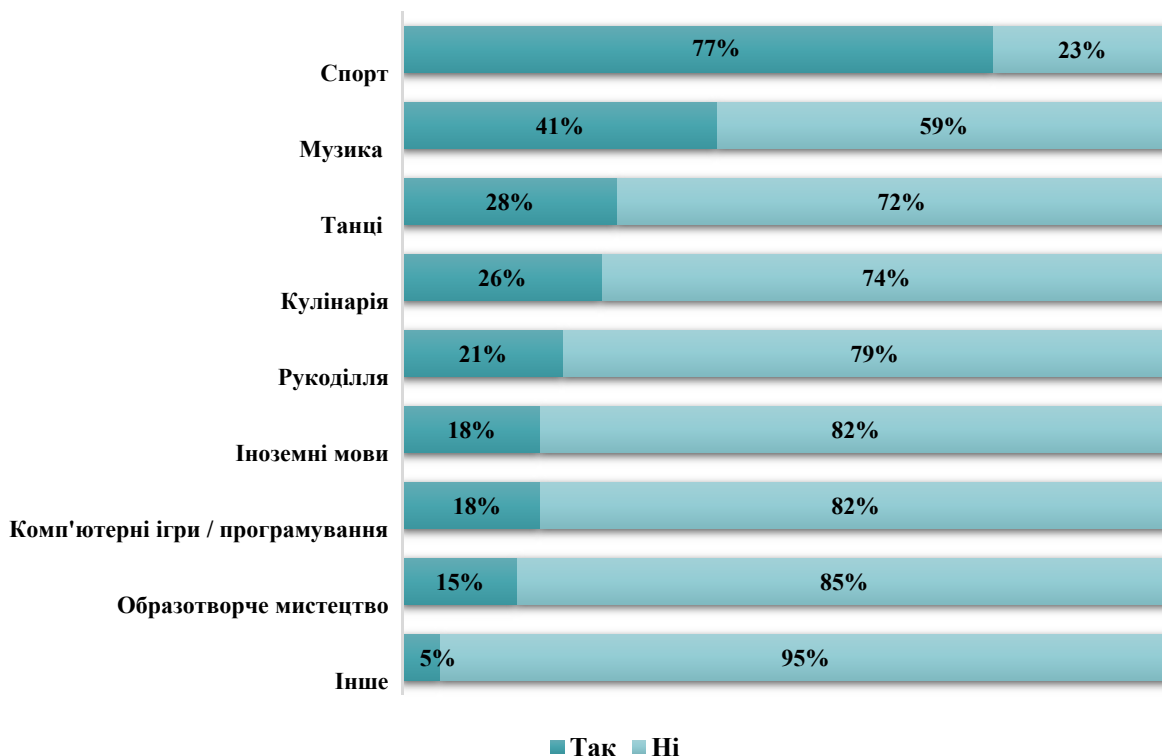

Рис. 2. Хобі вступників на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація»

Позитивно розцінюємо той факт, що вступ на навчання для здобуття вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» здебільшого був власним вибором вступників – 84% випадків. Водночас найбільш визначальним при виборі майбутнього фаху фактором 12% респондентів назвали пораду батьків, 4% – сімейну традицію. Жоден з опитаних не вибрав фах під впливом друзів та знайомих.

Відомо, що наявність рольової моделі може бути стимулом до вибору майбутнього фаху [10]. Тому ми дослідили наявність медичних працівників серед родичів і близьких знайомих вступників. За нашими даними, до кола спілкування більшості учасників дослідження входять працівники медичної сфери – 62% випадків (рис. 3).

Рис. 3. Структура когорти вступників залежно від наявності в оточенні медичних працівників

Можливим фактором мотивації вибрати спеціальність 227 «Терапія та реабілітація» як майбутню кар'єру також є наявність в оточенні особи, яка потребує або розповідає про тих, хто може потребувати реабілітаційної допомоги [11]. Фено-

мен такої людини реєструвався в 78% наших респондентів. Привертає увагу той факт, що в 64% вступників серед родичів та знайомих є учасники бойових дій (УБД), зокрема з пораненнями або травмами – 28% випадків (рис. 4).

Рис. 4. Структура когорти вступників залежно від наявності в оточенні учасників бойових дій

Серед безпосередніх мотивів вступу на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» кожен учасник нашого дослідження вибирав щонайменше 3 опції, проте можна виокремити ті, що домінують. Так, провідними мотивами вибору фаху стали «зацікавленість медичною наукою» та «бажання допомагати іншим» – по 95%, «можливість отримати пре-

стижну професію» та «можливість гарантованого працевлаштування» – по 90%, «матеріальна зацікавленість/фінансова незалежність» – 87% та «затребуваність спеціальності в умовах воєнного стану» – 82%. Слід зауважити, що «безальтернативність вибору» була найрідшою причиною вступу на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» (рис. 5).

Рис. 5. Мотиви вступників до вибору спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»

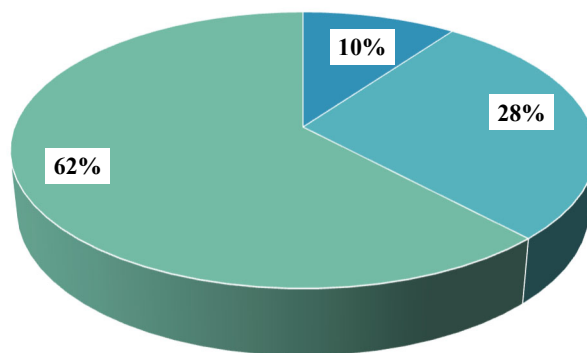
Мотиви стати фахівцем з фізичної терапії, ерготерапії не залежали від віку ($p > 0,05$ для всіх мотивів) та статі ($p > 0,05$ для всіх мотивів) вступників. Респонденти, серед членів родини або знайомих яких були УБД, мали тенденцію частіше, ніж респонденти, в оточенні яких УБД не було, мотивувати вибір професії серйозною хворобою (смертю) близької людини (24% проти 0%, $p = 0,07$), що підкріплювалось асоціативним зв'язком середньої сили ($\phi = 0,32$).

Заслуговують на окрему увагу очікування опитаних вступників щодо навчання в університеті та їхні майбутні плани. Переважна кількість респондентів усвідомлює важливість кон-

трольованого отримання знань та умінь: 62% опитаних віддає перевагу отриманню всієї необхідної інформації під час аудиторних занять, 28% – орієнтовані на опанування практичних навичок під наглядом викладача (рис. 6).

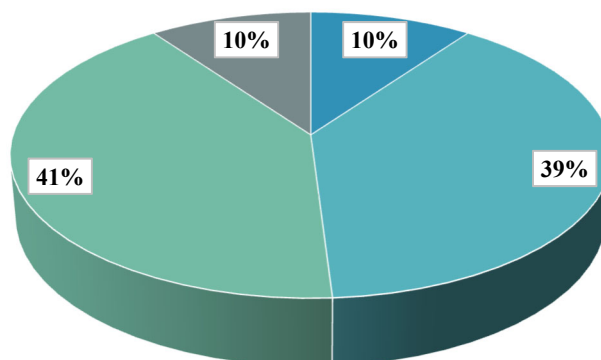
Більшість вступників розуміє необхідність наполегливого навчання: близько 80% опитаних готові витратити на самостійну роботу від 3 до 6 годин на день (рис. 7).

Майже 95% респондентів мають на меті працювати в спеціалізованих (медичних, спортивних, реабілітаційних) закладах для закріплення та вдосконалення опанованих під час навчання практичних навичок.

- Викладачі мають надавати лише напрям вивчення та матеріали для самостійного здобуття знань та опанування навичок
- Заняття мають максимально бути орієнтованими на практичні навички з мінімальним теоретичним супроводом
- Викладачі мають надавати всю інформацію під час лекцій та практичних занять, щоб зменшити час самостійної роботи

Рис. 6. Очікування вступників щодо навчання

■ 1 - 2 години ■ 3 - 4 години ■ 5 - 6 годин ■ 7 та більше годин

Рис. 7. Структура когорти вступників залежно від часу, який планується витратити на самостійну роботу

Становлять інтерес уявлення вступників, яких було зараховано на навчання для здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», щодо результатів навчання. Так, серед якостей та компетентностей, яких має набути випускник освітньої програми, лідерами були професіоналізм – 59%, навички спілкування – 31%, витривалість – 31%, наполегливість – 28% та емпатія – 28% (рис. 8).

Переважає більшість наших респондентів (92%) має намір здобувати магістерський рівень вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація». Близько 44% учасників опитування

відмітили, що не виключають можливість працювати за кордоном після закінчення навчання.

За нашими даними, частка вступників 16-18 років у загальній когорті становила 79%, що є зіставним з результатами іншої української роботи з дослідження факторів, які впливають на вибір професії фізичного терапевта, де частка вступників 17-18 років була 82% [12]. Це свідчить, що в Україні спеціальність 227 «Терапія та реабілітація» здебільшого вибирається вступниками одразу після закінчення школи. Відрізняються результати досліджень закордонних науковців. Зокрема, в Австралії частка майбутніх

ерготерапевтів, які вступили на навчання після закінчення школи, сягала 60% [11], у Норвегії таких вступників було лише 11%, а середній вік вступників на навчання за цією спеціальністю дорівнював 24 роки [7]. На думку Т. Bonsaksen, старші за віком вступники можуть бути сильніше мотивованими до навчання та досягнень через

те, що вони старші та більш зрілі, порівняно з учнями, які закінчили середню школу [7]. Тому розробники програм та викладачі мають урахувати, що під час роботи з більш молодими здобувачами освіти доцільним є широке застосування методик, які підвищують мотивацію до навчання.

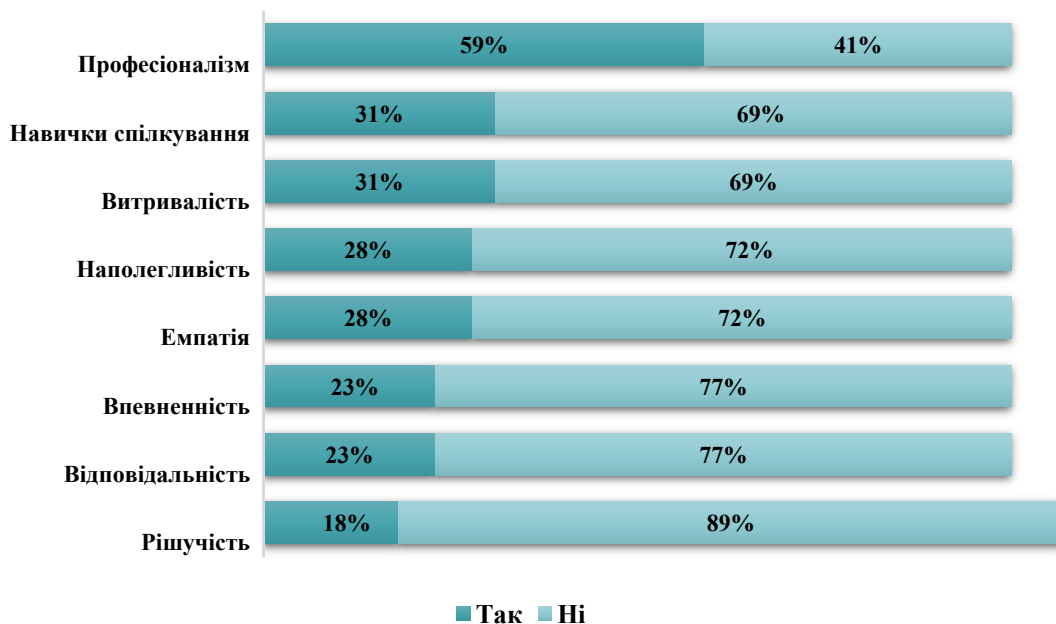

Рис. 8. Уявлення вступників щодо якостей та компетентностей фахівця з фізичної терапії, ерготерапії

У своїй роботі N. Вугпе показала, що стимулом до обрання майбутнього фаху може бути наявність попереднього контакту з ерготерапією та суміжними спеціальностями (фізична терапія, психологія), до чого вона віднесла працю, навчання та/або лікування батьків, родичів і близьких знайомих. За даними цього австралійського дослідження, близько 70% респондентів особисто стикалися з роботою ерготерапевта до прийняття рішення щодо майбутньої професії [11]. У нашому дослідженні не виокремлено зазначену спеціалізацію. Проте визначено, що в оточенні 78% наших респондентів є людина, яка потребує або розповідає про тих, хто може потребувати реабілітаційної допомоги, зокрема учасники бойових дій, які отримали поранення та/або травму, – серед родичів та знайомих кожного третього опитаного. Крім того, 62% учасників нашого дослідження добре обізнані зі специфікою професій галузі 22 «Охорона здоров'я», оскільки їхні родичі або близькі знайомі працюють у медичній сфері, й вибрали фах усвідомлено.

При аналізі отриманих результатів ми виявили, що в сучасних українських вступників

фактори внутрішньої мотивації є провідними при виборі спеціальності 227 «Терапія та реабілітація»: «зацікавленість медичною наукою» та «бажання допомагати іншим» відзначили 95% респондентів. Схожі мотиви визначено в американському дослідженні: опції «винагорода за допомогу іншим» (за описом відповідає варіанту «бажання допомагати іншим» у нашому дослідженні) та «інтерес до сфери охорони здоров'я» вибрали 97% та 82% вступників відповідно [13]. Цікаво, що результати українського дослідження 2019 року є іншими. Науковці визначили домінуючу роль факторів зовнішньої мотивації, як-от «умови праці» (100%) та «бажання мати вищу освіту» (90%). Водночас варіант «подобається праця з людьми», що був єдиним значущим зі складових внутрішньої мотивації, вибрало тільки 65% вступників [12]. Очевидною причиною таких розбіжностей результатів в українських роботах вважаємо переоцінку цінностей та зміну пріоритетів у вітчизняних вступників через російське повномасштабне вторгнення на територію України. Можливо, певний вплив мав і галузевий профіль університету, вступники

якого були залучені до опитування: медичний – у нашому дослідженні, педагогічний – у дослідженні під керівництвом Г.С. Ільницької. Однак таке припущення потребує детального вивчення та подальшого уточнення. Слід зауважити, що в обох українських роботах показано високу значущість мотиваційної складової «престижність професії» – цю опцію вибрали 90% респондентів медичного ЗВО та 78% респондентів педагогічного ЗВО [12].

Зазвичай для випускників ЗВО найактуальнішим питанням є пошук роботи, що в умовах сьогодення дедалі частіше стає проблемою [12]. Тому цілком зрозуміло, що для 90% наших респондентів «можливість гарантованого працевлаштування» є однією з провідних причин вибору майбутньої професії. І цей мотив стає визначальним не тільки для українського контингенту вступників. Так, в американській роботі, що виконувалась під керівництвом D. Colaianni, 76% респондентів вибрали спеціальність «Ерго-терапія» через «надійність роботи» [13].

Логічним продовженням проблеми працевлаштування є питання оплати праці. Воно було важливим фактором при виборі вступниками спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» у нашому дослідженні (87% – «матеріальна зацікавленість/фінансова незалежність»), роботах під керівництвом Г.С. Ільницької (60% – «оплата праці») [12] та D. Colaianni (74% – «заробітна плата») [13]. Підсумовуючи викладені вище факти, можна зробити висновок: прагматична складова відіграє важливу роль при виборі спеціальності щонайменше в 60% вступників.

Дослідження під керівництвом S. Tétreault визначило власний досвід, бажання опанувати нову професію (для подальшого кар'єрного зростання або через невіддалене попереднє навчання), бажання допомагати іншим, багатогранність професій (можливість працювати за різними напрямками) та прагнення до власного розвитку як фактори, що визначають вибір професії ерготерапевта та фахівця соціальної сфери [14]. І хоча описовий характер роботи не дозволяє прямо порівнювати отримані науковцями дані з результатами нашого дослідження, можна зазначити відмінність домінуючих мотивів швейцарських та українських вступників, за винятком спільного «бажання допомагати іншим». Різноманітність умов праці та контингенту пацієнтів/клієнтів, що є еквівалентом опції «багатогранність професій» в опитуванні S. Tétreault із колегами, робить професію ерготерапевта привабливою для 94% американських здобувачів освіти, які взяли участь у дослідженні під керівництвом D. Colaianni [13].

З огляду на високу значущість цієї мотиваційної складової вважаємо її вивчення в українських вступників перспективним.

Більше ніж у половині наших респондентів серед родичів та близьких знайомих є учасники бойових дій. Водночас 82% опитаних мотивували свій вибір майбутнього фаху затребуваністю спеціальності в умовах воєнного стану, що асоціюється з фактором внутрішньої мотивації «бажання допомагати іншим» (вибір 95% респондентів) та фактором зовнішньої мотивації «можливість гарантованого працевлаштування» (вибір 90% респондентів). Отже, незалежно від того, внутрішня чи зовнішня мотивація є домінуючою, переважна більшість вступників розуміє, що через воєнні дії на території України попит на реабілітаційні послуги буде збільшуватися.

Майже всі учасники нашого дослідження планують працювати в спеціалізованих (медичних, спортивних, реабілітаційних) закладах під час навчання. На думку T. Bonsaksen, успішні студенти можуть використати досвід, отриманий під час роботи, для набуття корисних практичних навичок, які є релевантними для майбутньої професії [7]. Беручи до уваги готовність наших респондентів до наполегливого навчання включно зі щоденною багатогодинною самостійною роботою, можна прогнозувати, що результатом навчання буде підготовка якісного фахівця, який має фундаментальні теоретичні знання та досконало володіє важливими для своєї професії практичними навичками.

ВИСНОВКИ

1. Контингент вступників на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» представлений переважно особами 16-18 років з активною життєвою позицією, які добре обізнані зі специфікою професій медичної галузі, мають попередній особистий/професійний контакт із фізичною терапією, ерготерапією.

2. Вибір майбутнього фаху здебільшого є самостійним, усвідомленим, визначається балансом факторів внутрішньої та зовнішньої мотивації, здійснюється за один – два роки до вступу на навчання для здобуття вищої освіти.

3. Основними мотивами вибору спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» при розумінні її затребуваності в умовах сьогодення є «зацікавленість медичною наукою», «бажання допомагати іншим», «можливість отримати престижну професію», «можливість гарантованого працевлаштування» та «матеріальна зацікавленість/фінансова незалежність».

4. Майбутні фахівці усвідомлюють важливість контрольованого отримання знань та умінь, необхідність щоденної самостійної роботи, мають намір здобувати практичний досвід під час навчання, прагнуть досягти професіоналізму, удосконалити навички спілкування, розвинути витривалість, наполегливість та емпатію.

5. Переважна більшість вступників на навчання за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» цілеспрямована, високомотивована та готова до наполегливого навчання, що є запорукою формування компетентного конкурентоспроможного фахівця.

Внесок авторів:

Захаров С.В. – адміністрування проєкту, ресурси;

Неханевич О.Б. – концептуалізація, перевірка;

Русакова О.О. – концептуалізація, перевірка, написання – рецензування та редагування, ведення;

Смольянова О.В. – концептуалізація, формальний аналіз, дослідження, курація даних, написання – початковий проєкт, візуалізація.

Фінансування. Дослідження не має зовнішніх джерел фінансування.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES

- Gosling J, Golyk V, Mishra S, Skelton P. We must not neglect rehabilitation in Ukraine. *eClinicalMedicine*. 2022;50:101537. doi: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12929>
- Armitage RC. War in Ukraine: public health, rehabilitation and assistive technologies. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*. 2022;17(8):989-90. doi: <https://doi.org/10.1080/17483107.2022.2110950>
- Navarese EP, Grzelakowska K, Mangini F, Kubica J, Banach M, Benn M, et al. The spoils of war and the long-term spoiling of health conditions of entire nations. *Atherosclerosis*. 2022;352:76-9. doi: <https://doi.org/10.1016/j.atherosclerosis.2022.05.012>
- Carra K, McKinstry C, Baillie L, Daniell R, Clews A. Enhancing occupational therapy service provision with military veterans through policy reform: Findings from a national survey. *Aus Occup Therapy J*. 2024;71(3):369-78. doi: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12929>
- [Free services in the Medical Guarantee Program 2023. Rehabilitation assistance.] NSZU [Internet]. 2023 [cited 2024 Jan 28]. Ukrainian. Available from: <https://service.e-health.gov.ua/gromadyanam/besoplatni-poslygy/reab-dopomoga>
- [About the state order for the training of specialists, scientific, scientific-pedagogical and labor personnel, for advanced training and retraining of personnel in 2023. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 11.07.2023 No. 708]. [Internet]. 2023 [cited 2024 Jan 28]. Ukrainian. Available from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/-pro-derzhavne-zamovlennia-na-pidhotovku-fakhivstiv-naukovykh-naukovo-pedahohichnykh-ta-robitnych-ykh-kadriv-na-pidvyschennia-kvalifikatsii-ta-perepidhotovku-kadriv-u-2023-rotsi-708-110723>
- Bonsaksen T, Kvarsnes H, Dahl M. Who wants to go to occupational therapy school? Characteristics of Norwegian occupational therapy students. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 2016;23(4):297-303. doi: <https://doi.org/10.3109/11038128.2015.1105293>
- Zakharov SV, Rusakova OO, Smolianova OV. [Motivational and emotional aspects of choosing medical profession by medical university applicants]. *Medychna osvita*. 2023;(1):35-41. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.1.13564>
- Riffenburgh R, Gillen D. *Statistics in medicine*. Elsevier Inc. London; 2020. 822 p.
- Hassan M, Shahzad F, Waqar S. Seeking motivation for selecting Medical Profession as a Career Choice. *Pak J Med Sci*. 2020;36(5):941-5. doi: <https://doi.org/10.12669/pjms.36.5.2799>
- Byrne N. Exposure to occupational therapy as a factor influencing recruitment to the profession. *Aus Occup Therapy J*. 2015;62(4):228-37. doi: <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12191>
- Ilnytska HS, Ilnytska LV, Ocheredko LV, et al. [Research of factors affecting the choice of the profession of physical therapist]. *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats*. 2020;18(11-12):105-13. Ukrainian. doi: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.18\(11-12\)-8](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.18(11-12)-8)
- Colaianni D, Tovar G, Wilson D, Zapanta H. Factors Influencing the Diversity of Occupational Therapy Students. *Journal of Occupational Therapy Education*. 2022;6(1):2. doi: <https://doi.org/10.26681/jote.2022.060102>
- Tétreault S, Bétrisey C, Gulfi A, Brisset C, Kühne N, Leanza Y. Perceptions, Competencies and Motivation for Study Choice: Occupational Therapy and Social Work Student Perspectives. *International Journal of Practice-based Learning in Health and Social Care*. 2020;8(1):15-30. doi: <https://doi.org/10.18552/ijpbhlsc.v8i1.519>

Стаття надійшла до редакції 20.06.2024;
затверджена до публікації 04.09.2024

